

Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Міністерства освіти і науки України

АНАЛІТИЧНО-ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВознавство

Електронне наукове видання

№03, 2025

частина 3

Ужгородський національний університет
Ужгород 2025

УДК 001:34

ISSN 2788-6018

Аналітично-порівняльне правознавство – електронне наукове фахове видання
юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Журнал «Аналітично-порівняльне правознавство» включено до переліку фахових видань
категорії «Б» (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р.)
зі спеціальності: 081 – Право та 293 – Міжнародне право.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: Бисага Ю.М. – д.ю.н., професор

Заступники головного редактора:

Белов Д.М. – д.ю.н., професор

Заборовський В.В. – д.ю.н., професор

Члени редакційної колегії:

Берлінгер Ремус Даніел – д.ю.н., доцент (Румунія)

Белова М.В. – д.ю.н., доцент

Булеца С.Б. – д.ю.н., професор

Дешко Л.М. – д.ю.н., професор

Котляр О.І. – к.ю.н., професор

Копча В.В. – д.ю.н., професор

Лазур Я.В. – д.ю.н., професор

Манзюк В.В. – к.ю.н., доцент

Менджул М.В. – д.ю.н., професор

Мех Ю.В. – д.ю.н., професор

Ондрова Юлія – к.ю.н., доцент (Словацька Республіка)

Василенко О.Ю. – доктор філософії у галузі права

Ступник Я.В. – к.ю.н., доцент

Фазикош В.Г. – к.ю.н., професор

Фаркаш Мірча – професор (Румунія)

Фрідманський Р.М. – к.ю.н., професор

Рекомендовано до опублікування Вченою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол №6 від 03.06.2025 року

Офіційний сайт: <http://app-journal.in.ua/>

Макетування здійснено у ТОВ «РІК-У»,
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36;
print@rik.com.ua

ЗМІСТ

РОЗДІЛ IX. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Бабіков О.П. ПРАВО НА ЗАХИСТ: РЕГЛАМЕНТАЦІЯ, ПРОГАЛИНИ, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	11
Броневицька О.М., Афтанасів В.М. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННІЙ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	17
Брянкін А.С., Давиденко С.В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ДОВЕДЕННЯ ОСОБИ ДО САМОГУБСТВА.....	24
Войтович Є.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ ІЗ СПІВРОБІТНИКАМИ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ РОЗСЛІДУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКОГО ЗНИКНЕННЯ ЛЮДИНИ.....	30
Волобуєв А.Ф. ПРОЦЕДУРА ОЦІНКИ ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	39
Гловюк І.В. ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У МЕХАНІЗМІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРДЕРА НА ПРОВЕДЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ.....	44
Гольдберг Н.О., Григоренко М.О. ПРОБЛЕМА ВИНЯТКОВості ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ.....	50
Гольдберг Н.О., Зубкова Є.Р. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО СПІВВІДНОШЕННЯ «ЗАХИСТУ» І «ОХОРОНИ» У КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ.....	57
Гуртієва Л.М. ПІДСТАВИ ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ НА СТАДІЇ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ.....	63
Дерев'янко М.І., Ільченко С.Ю. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ПОЛОЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ІНШИХ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ (САНКЦІЙ).....	68
Зіньковський І.П. ВИКОРИСТАННЯ РЕЦЕНЗІЇ НА ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА У КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ.....	74
Копча В.В. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ РІШЕННЯ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ СЛУЖБОВОГО ПІДРОБЛЕННЯ.....	80
Короїд Ю.М. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	87
Крикунов О.В., Старко О.Л. ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ЗАСАДА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	93
Кубарев І.В., Барган С.С. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	99
Кунтій А.І. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ПОЛЯ БОЮ АБО ВІДМОВИ ДІЯТИ ЗБРОЄЮ.....	104
Лугіна Н.А., Беличко В.Ф., Підгородецький В.О. ГАРАНТІЇ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	110

Малетова О.С., Татарінова К.В. ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДУ ПРИСЯЖНИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	115
Матіс Якуб. ЦИФРОВІ ДОКАЗИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ЦІЛЕЙ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	121
Мирошніченко Ю.М. СУДОВА ПРАКТИКА В АСПЕКТІ ОЦІНКИ СУДОМ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	127
Пайда М.І. УГОДА ПРО ВИЗНАННЯ ВИНОВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	133
Погорецький М.А. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НОВЕЛИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ І ВИКЛИКИ ПРАВАМ ЛЮДИНИ.....	142
Пчолкін В.Д., Федосова О.В. ВРАХУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ (НЕГЛАСНИХ) МЕТОДІВ РОЗСЛІДУВАННЯ.....	155
Русанівський С.В. СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКОМ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗБРОЇ ЧИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ.....	162
Сахошко М.О. ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА АДВОКАТОМ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ВИГОТОВЛЕННЯ, ЗБЕРІГАННЯ, ЗБУТУ ПАЛЬНОГО АБО ЙОГО ТРАНСПОРТУВАННЯ З МЕТОЮ ЗБУТУ.....	168
Слободенюк І.В. МЕЖІ ДИСКРЕЦІЇ СЛІДЧОГО СУДДІ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СКАРГ НА РІШЕННЯ, ДІЇ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ СЛІДЧОГО, ДІЗНАВАЧА АБО ПРОКУРОРА В МЕЖАХ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	173
Столітній А.В. ЄДИНИЙ РЕЄСТР ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ЯК ЧАСТИНА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	179
Цимбалюк В.І. СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ РОЗУМНИХ СТРОКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ.....	187
Цимбалюк В.І., Красько М.І., Омельченко С.Л. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ.....	193
Цимбалюк В.І., Красько М.І., Омельченко С.Л. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ В ТАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: ПРОБЛЕМИ РІВНОГО ДОСТУПУ ТА АДАПТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ.....	202
Черваньова Д.А., Курман О.В. ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КРИМІНАЛІСТИЦІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ.....	211
Шепілов О.О. ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ З'ЯСУВАННЮ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ РОЗСЛІДУВАННЯ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА ОБІГУ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ.....	216
РОЗДІЛ Х. СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА	
Бакаянова Н.М. ДИСЦИПЛІНАРНЕ ПРОВАДЖЕННЯ СТОСОВНО АДВОКАТА У СВІТЛІ ПРАВОВИХ РЕФОРМ.....	221
Кузнецов В.В., Сийпловіч М.В. ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВИХ СУДІВ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОТВОРЧОСТІ.....	226
Семенов М.В. АДВОКАТСЬКА ТАЄМНИЦЯ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ ТА ОБСЯГУ.....	234

РОЗДІЛ ХІ. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Бабарицький О.В., Ігнат'єва А.І., Буднік І.К. РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	239
Бабарицький О.В., Ігнат'єва А.І., Сировий С.В. ПРАВА ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	244
Бакланова К.В., Миронов О.Д., Яков'юк І.В. СИНХРОНІЗАЦІЯ САНКЦІЙ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	249
Бзова Л.Г. СУБ'ЄКТИ РОЗГЛЯДУ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СУДДІ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ІСПАНІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	254
Бучинська А.Й. НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ЕТАПИ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	259
Восьмачкина В.В. МЕХАНІЗМ УМОВНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ФІНАНСОВИХ ІНТЕРЕСІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ПОТЕНЦІЙНИХ РИЗИКІВ.....	266
Горобець І.М. ПОРУШЕННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ.....	271
Діхтярук А.Б. ПРАВОВІ МЕЖІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	276
Забокрицький І.І. АКТ ПРО ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ (ARTIFICIAL INTELIGENCE ACT, AI ACT) ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЄС: ОГЛЯД ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ.....	282
Ігнатуша В.В. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В РАМКАХ ООН.....	287
Карвацька С.Б., Лабик А.Р. ЗМІЦНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	297
Катинська Л.Р. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕКЛАМИ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА В УКРАЇНІ.....	303
Кожевникова В.О. ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (NGO) В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	309
Корольов С.С., Ігнат'єва А.І., Гараз А.І. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ У ВОЄННИЙ ЧАС.....	313
Мамедова Е.Г. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИКИ НАДАННЯ ПРИТУЛКУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ПРАВОВИЙ ТА ІНСТИТУЦІЙНИЙ АНАЛІЗ.....	318
Новиков О.С. ТРАНСФОРМАЦІЯ САНКЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ: ВІД ДЕКЛАРАТИВНОСТІ ДО ГЛОБАЛЬНОГО РЕЖИМУ САНКЦІЙ.....	325
Олішевський І.В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ПРИКОРДОННИМИ ВІДОМСТВАМИ СУСІДНІХ ДЕРЖАВ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ КОРДОНУ ДО ТА ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ.....	332
Петрова Н.О. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ ТА ЕТИКЕТУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	339
Петрова І.П. МИТНА РЕФОРМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД, КОРИСНИЙ ДЛЯ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	345

Петруненко Я.В. ПОРІВНЯЛЬНО-АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НОРМОПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС.....	352
Савка О.І. РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТА ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОЛІТИКИ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І СВІТОВИХ ДЕРЖАВ.....	361
Сечін С.О. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕНЕРГІЇ З ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ.....	368
Сечін С.О. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ.....	374
Сироїд Т.Л., Варнавська К.А. БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРАВОЗАХИСНИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	381
Сокалюк Д.В. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ БОЛГАРСЬКОГО НАРОДНОГО БАНКУ.....	388
Сокиринська О.А., Малишко І.В. ГАРАНТІЇ ВИКОНАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ТА САНКЦІЇ, ЯКИМИ ВОНО ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ.....	392
Татарінова К.В., Денисенко С.І. РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КОМІТЕТУ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА В ЗАХИСТІ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ І ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	400
Тимошук О.Г. ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	405
Фоміна Л.О. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРАВА НА ДОСТАТНІЙ ОДЯГ.....	412
Шульга В.О., Курпан А.А., Мусієнко Т.С. НАСЕЛЕННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ: ПОНЯТТЯ, КАТЕГОРІЇ І ПРАВОВИЙ СТАТУС.....	419
РОЗДІЛ XII. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА	
Кравчук О.О., Остащук І.Б. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРИСЯГИ.....	426
РОЗДІЛ XIII. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ	
Туряниця В.В., Шанта І.І. ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ЧЕХІЄЮ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ, НАПРЯМИ, ФОРМИ ТА РІВНІ.....	433

CONTENTS

SECTION IX. CRIMINAL PROCEDURE AND FORENSICS; FORENSIC EXAMINATION OPERATIONAL SEARCH ACTIVITIES

Babikov O.P. THE RIGHT TO PROTECTION: REGULATION, GAPS, FOREIGN EXPERIENCE.....	11
Bronevytska O.M., Aftanasiv V.M. SOME ISSUES OF PREVENTION OF ILLEGAL TRANSPLANTATION OF HUMAN ANATOMICAL MATERIALS: CRIMINAL PROCEDURE ASPECT.....	17
Bryankin A.S., Davydenko S.V. PROBLEMATIC ASPECTS OF CRIMINAL PROCEEDINGS ON DRIVING A PERSON TO SUICIDE.....	24
Voitovych E.M. ORGANIZATION OF INTERACTION BETWEEN INVESTIGATORS AND EMPLOYEES OF OPERATIONAL UNITS AT THE INITIAL STAGE OF THE INVESTIGATION OF A FORCED DISAPPEARANCE OF A PERSON.....	30
Volobuev A.F. PROCEDURE FOR EVALUATING AN EXPERT'S OPINION IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	39
Hloviuk I.V. ISSUES OF HUMAN RIGHTS PROTECTION IN THE MECHANISM OF THE EUROPEAN INVESTIGATION ORDER.....	44
Goldberg N.O., Hryhorenko M.O. THE ISSUE OF THE EXCEPTIONAL NATURE OF PRE-TRIAL DETENTION IN THE CONTEXT OF EUROPEAN AND NATIONAL STANDARDS.....	50
Goldberg N.O., Zubkova Ye.O. CONCEPTUAL APPROACHES TO THE CORRELATION OF "PROTECTION" AND "SECURITY" IN CRIMINAL LAW REGULATION.....	57
Gurtieva L.M. GROUNDS FOR POSTPONEMENT OF A COURT HEARING AT THE STAGE OF TRIAL IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF UKRAINE.....	63
Derevyanko M.I., Ilchenko S.Y. CURRENT ISSUES OF COMPLIANCE WITH THE PROVISIONS OF THE CRIMINAL PROCEDURE CODE OF UKRAINE WHEN APPLYING SPECIAL ECONOMIC AND OTHER RESTRICTIVE MEASURES (SANCTIONS).....	68
Zinkovskyy I.P. THE USE OF THE REVIEW OF THE EXPERT'S FINDINGS IN CRIMINAL PROCEDURAL PROVING.....	74
Kopcha V.V. PROCEDURAL DECISION ON THE APPOINTMENT AND CONDUCT OF TECHNICAL FORENSIC EXAMINATION OF DOCUMENTS DURING THE INVESTIGATION OF OFFICIAL FORGERY.....	80
Koroid Y.M. IMPLEMENTATION OF THE RIGHT TO APPEAL IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	87
Krykunov O.V., Starko O.L. THE RULE OF LAW AS AN PRINCIPLE OF THE CRIMINAL PROCESS AND LAW ENFORCEMENT ACTIVITY.....	93
Kubariev I.V., Barhan S.S. MODERN APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF PRE-TRIAL INVESTIGATION: CRIMINALISTICS ASPECT.....	99
Kuntii A.I. FORENSIC CHARACTERISTICS OF THE UNAUTHORIZED LEAVING OF THE BATTLEFIELD OR REFUSAL TO ACT WITH WEAPONS.....	104
Luhina N.A., Belychko V.F., Pidhorodetskyi V.O. GUARANTEES OF A FAIR TRIAL IN THE CONTEXT OF ARMED CONFLICT: CRIMINAL PROCEDURE ASPECT.....	110
Maletova O.S., Tatarynova K.V. THE FUNCTIONING OF THE JURY COURT IN UKRAINE'S CRIMINAL JUSTICE SYSTEM: CURRENT STATE, CHALLENGES, AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT.....	115

Matis Jakub. DIGITAL EVIDENCE AND ITS USE FOR CRIMINAL PROCEEDINGS.....	121
Myroshnychenko Yu.M. JUDICIAL PRACTICE IN THE ASPECT OF THE COURT'S ASSESSMENT OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	127
Payda M.I. PLEA AGREEMENT IN CRIMINAL PROCEEDINGS: FEATURES OF APPLICATION AND PROSPECTS FOR IMPROVEMENT.....	133
Pohoretskyi M.A. THE CRIMINAL PROCEDURE CODE OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW: NOVELTIES, EFFECTIVENESS AND CHALLENGES TO HUMAN RIGHTS.....	142
Pcholkin V.D., Fedosova O.V. TAKING INTO ACCOUNT INTERNATIONAL EXPERIENCE IN OBSERVING HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS WHEN APPLYING SPECIAL (COVERT) INVESTIGATION METHODS.....	155
Rusanivskyi S.V. THE METHOD OF COMMITTING A CRIME AS AN ELEMENT OF THE FORENSIC CHARACTERISTICS OF ABUSE OF POWER OR OFFICIAL AUTHORITY BY A LAW ENFORCEMENT OFFICER WITH THE USE OF WEAPONS OR SPECIAL MEANS.....	162
Sahoshko M.O. INVOLVEMENT OF AN EXPERT BY A LAWYER DURING THE INVESTIGATION OF ILLEGAL MANUFACTURING, STORAGE, SALE OF FUEL OR ITS TRANSPORTATION FOR THE PURPOSE OF SALE.....	168
Slobodeniuk I.V. THE LIMITS OF THE DISCRETION OF THE INVESTIGATING JUDGE WHEN CONSIDERING COMPLAINTS AGAINST DECISIONS, ACTIONS OR INACTION OF THE INVESTIGATOR, INQUIRER OR PROSECUTOR WITHIN THE FRAMEWORK OF THE PRE-TRIAL INVESTIGATION.....	173
Stolitnii A.V. UNIFIED REGISTER OF PRE-TRIAL INVESTIGATIONS AS PART OF THE INFORMATION AND COMMUNICATION SYSTEM OF PRE-TRIAL INVESTIGATION.....	179
Tsybalyuk V.I. JUDICIAL CONTROL OVER COMPLIANCE WITH REASONABLE TIME LIMITS IN CRIMINAL PROCEEDINGS: ANALYSIS OF JUDICIAL PRACTICE.....	187
Tsybaliuk V.I., Krasko M.I., Omelchenko S.L. LEGAL ASPECTS OF THE NATIONAL POLICE ACTIVITIES UNDER THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW.....	193
Tsybaliuk V.I., Krasko M.I., Omelchenko S.L. GENDER ASPECTS IN POLICE TACTICAL TRAINING: ISSUES OF EQUAL ACCESS AND CURRICULUM ADAPTATION.....	202
Chervanova D.A., Kurman O.V. APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN CRIMINISTICS: PROSPECTS AND RISKS.....	211
Shepilov O.O. CIRCUMSTANCES THAT ARE SUBJECT TO CLARIFICATION AT THE INITIAL STAGE OF THE INVESTIGATION OF MEDICINAL PRODUCTS COUNTERFEIT AND CIRCULATION OF COUNTERFEIT MEDICINAL PRODUCTS.....	216
SECTION X. JUDICIAL SYSTEM; THE PROSECUTION SERVICE AND ADVOCACY	
Bakaianova N. DISCIPLINARY PROCEEDINGS AGAINST A LAWYER IN THE LIGHT OF LEGAL REFORMS.....	221
Kuznetsov V.V., Siyploki M.V. RESTORATION OF THE NATIONAL SYSTEM OF MILITARY COURTS: MODERN PROBLEMS OF LAWMAKING.....	226
Semenov M.V. ATTORNEY-CLIENT PRIVILEGE: PROBLEMS OF DEFINING THE SUBJECT AND SCOPE.....	234
SECTION XI. INTERNATIONAL LAW	
Babarytskyi O.V., Ignatieva A.I., Budnik I.K. THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE MODERN WORLD.....	239

Babarytskyi O.V., Ignatieva A.I., Syrovyy S.V. HUMAN RIGHTS IN THE EUROPEAN UNION IN THE PRESENT.....	244
Baklanova K.V., Myronov O.D., Yakoviyk I.V. SYNCHRONIZATION OF SANCTIONS BETWEEN UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION.....	249
Bzova L.G. SUBJECTS OF DISCIPLINARY PROCEEDINGS AGAINST A JUDGE UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE AND SPAIN: COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS.....	254
Buchynska A.Yo. THE REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCES IN THE EUROPEAN UNION: STAGES, CHALLENGES, PROSPECTS.....	259
Vosmachkyna V.V. THE CONDITIONALITY MECHANISM AS A TOOL FOR PROTECTING THE FINANCIAL INTERESTS OF THE EUROPEAN UNION: AN ANALYSIS OF EFFECTIVENESS AND POTENTIAL RISKS.....	266
Horobets I.M. BREACH OF CONTRACTUAL OBLIGATIONS IN INTERNATIONAL LAW DURING THE ARMED CONFLICT: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS.....	271
Dikhtiaruk A.B. THE LEGAL LIMITS OF HIGHER EDUCATION INTERNATIONALIZATION IN UKRAINE.....	276
Zabokrytskyy I. I. THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE ACT (AI ACT) AS THE BASIS FOR LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EU: REVIEW OF THE MAIN PROVISIONS.....	282
Ihnatusha V.V. THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE WITHIN THE UNITED NATIONS.....	287
Karvatska S.B., Labyk A.R. STRENGTHENING INTERNATIONAL LAW AND ENSURING ITS EFFECTIVENESS: CHALLENGES AND PROSPECTS.....	297
Katynska L.R. LEGAL REGULATION OF DENTAL SERVICES ADVERTISING IN THE EUROPEAN UNION AND IN UKRAINE.....	303
Kozhevnykova V.O. SOME ASPECTS OF THE SUBSTANCE AND ACTIVITIES OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS (NGO) IN MODERN CONDITIONS.....	309
Korol'ov S.S., Ignatieva A.I., Garaz A.I. INTERNATIONAL LAW AND THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN WARTIME.....	313
Mamedova E.G. TRANSFORMATION OF ASYLUM POLICY IN THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF SECURITY CHALLENGES OF THE RUSSIA-UKRAINE WAR: LEGAL AND INSTITUTIONAL ANALYSIS.....	318
Novykov O.S. THE TRANSFORMATION OF EU SANCTIONS POLICY FOR HUMAN RIGHTS PROTECTION: FROM A DECLARATORY STANCE TO A GLOBAL REGIME.....	325
Olishevskyi I.V. COMPARATIVE ANALYSIS OF INTERNATIONAL COOPERATION BETWEEN THE STATE BORDER GUARD SERVICE OF UKRAINE AND BORDER AGENCIES OF NEIGHBORING STATES IN THE FIELD OF BORDER SECURITY BEFORE AND AFTER THE FULL-SCALE RUSSIAN INVASION.....	332
Petrova N.O. INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF DIPLOMATIC PROTOCOL AND ETIQUETTE: CURRENT TENDENCIES AND PROSPECTS.....	339
Petrova I.P. THE EUROPEAN UNION CUSTOMS REFORM: EXPERIENCE USEFUL FOR UKRAINE ON ITS PATH TO EUROPEAN INTEGRATION.....	345
Petrunencko Ia.V. COMPARATIVE-ANALYTICAL STUDY OF NORMATIVE-DRAFTING ACTIVITIES IN UKRAINE AND EU COUNTRIES.....	352

Savka O.I. REGULATION OF PRIVATE MILITARY AND SECURITY ACTIVITIES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE POLICIES OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND WORLD POWERS.....	361
Sechin S.O. EUROPEAN EXPERIENCE IN LEGAL STIMULATING ENERGY PRODUCTION FROM RENEWABLE SOURCES.....	368
Sechin S.O. INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF RENEWABLE ENERGY SOURCES.....	374
Syroid T.L., Varnavska K.A. SECURITY CHALLENGES FOR HUMAN RIGHTS DEFENDERS: INTERNATIONAL LEGAL ASPECT.....	381
Sokaliuk D.V. GENERAL CHARACTERISTICS OF THE GOVERNING BODIES OF THE BULGARIAN NATIONAL BANK.....	388
Sokyrynska O.A., Malyshko I.V. GUARANTEES OF COMPLIANCE WITH THE NORMS OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW AND SANCTIONS BY WHICH IT IS ENSURED.....	392
Tatarinova K.V., Denysenko S.I. THE ROLE OF THE INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS IN THE PROTECTION OF CIVILIANS IN UKRAINE: LEGAL AND PRACTICAL ASPECTS.....	400
Tymoshchuk O.G. THE LEGAL MECHANISM FOR ADAPTING NATIONAL LEGISLATION TO EUROPEAN INTERNATIONAL LEGAL STANDARDS OF HUMAN RIGHTS.....	405
Fomina L.O. INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF THE RIGHT TO ADEQUATE CLOTHING.....	412
Shulha V.O., Kurpan A.A., Musiienko T.S. POPULATION IN INTERNATIONAL LAW: CONCEPT, CATEGORIES AND LEGAL STATUS.....	419
SECTION XII. THE PHILOSOPHY OF LAW	
Kravchuk O.O., Ostashchuk I.B. LIABILITY FOR VIOLATION OF THE OATH.....	426
SECTION XIII. CURRENT ISSUES OF MODERN LEGAL SCIENCE	
Turyanytsya V.V., Shanta I.I. LEGISLATIVE PROVISION OF CZECH REPUBLIC'S ASSISTANCE TO UKRAINE DURING THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: FEATURES, DIRECTIONS, FORMS AND LEVELS.....	433

УДК 343.1:355.02(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.17>

ГАРАНТІЇ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Лугіна Н.А.,*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу,
Державний податковий університет
ORCID: 0000-0001-6005-2943***Беличко В.Ф.,***здобувач вищої освіти,
Державний податковий університет
ORCID: 0009-0007-5161-0270***Підгородецький В.О.,***здобувач вищої освіти,
Державний податковий університет
ORCID: 0000-0001-7812-7384*

Лугіна Н.А., Беличко В.Ф., Підгородецький В.О. Гарантії справедливого суду в умовах збройного конфлікту: кримінально-процесуальний аспект.

Наукова робота присвячена комплексному дослідженню проблематики забезпечення гарантій справедливого суду в умовах збройного конфлікту з точки зору кримінально-процесуального права. Робота розкриває фундаментальні виклики, з якими стикається судова система під час збройного конфлікту, аналізує міжнародно-правові стандарти та національні механізми захисту права на справедливий суд. Особлива увага приділяється співвідношенню норм міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права з національним кримінальним процесуальним законодавством. Досліджено проблеми доступу до правосуддя на територіях, що зазнали впливу збройного конфлікту, питання збирання та оцінки доказів в умовах конфлікту, а також особливості забезпечення незалежності та неупередженості суддів. Окремо висвітлюються аспекти процесуальної безпеки свідків та потерпілих від воєнних злочинів, а також специфіка дотримання розумних строків судового розгляду в екстремальних умовах. Розглянуто інституційні та процесуальні адаптації, які необхідні для забезпечення справедливого судочинства в умовах обмежених ресурсів та безпекових загроз.

На основі вивчення міжнародного досвіду та аналізу судової практики, зокрема рішень Європейського суду з прав людини, запропоновано концептуальні підходи до вдосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування. Здійснено критичний аналіз ефективності надзвичайних процесуальних механізмів, впроваджених в українське законодавство від початку повномасштабного вторгнення, та їх відповідності конституційним гарантіям та міжнародним зобов'язанням України. Робота також містить рекомендації щодо впровадження інноваційних технологічних рішень для забезпечення безперервності судового процесу та захисту учасників кримінального провадження.

Сформульовано пропозиції щодо розробки спеціальних процедур для розслідування та розгляду справ про воєнні злочини та злочини проти людяності, а також механізми транзитивного правосуддя. Запропоновано системний підхід до документування воєнних злочинів із залученням міжнародних експертів, що дозволить забезпечити прийнятність доказів як у національних, так і в міжнародних судових інстанціях. Результати дослідження мають теоретичне значення для розвитку доктрини кримінального процесуального права в умовах збройних конфліктів та практичне значення для удосконалення нормативно-правового регулювання та правозастосовної діяльності.

Ключові слова: справедливий суд, збройний конфлікт, кримінальний процес, права людини, доступ до правосуддя, міжнародне гуманітарне право, воєнні злочини, транзитивне правосуддя, судові гарантії, доказування.

Luhina N.A., Belychko V.F., Pidhorodetskyi V.O. Guarantees of a fair trial in the context of armed conflict: criminal procedure aspect.

The research paper is devoted to a comprehensive study of the issue of ensuring fair trial guarantees in the context of armed conflict from the perspective of criminal procedural law. The paper explores the

fundamental challenges faced by the judiciary during armed conflict, analyzes international legal standards and national mechanisms for protecting the right to a fair trial. Particular attention is given to the correlation between the norms of international humanitarian law and international criminal law with the national criminal procedural legislation. The study examines issues related to access to justice in areas affected by armed conflict, the collection and assessment of evidence under conflict conditions, and the peculiarities of ensuring judicial independence and impartiality. It also highlights aspects of procedural protection for witnesses and victims of war crimes, as well as the specifics of adhering to reasonable timeframes for trial under extreme conditions. The work analyzes the institutional and procedural adaptations necessary to ensure fair justice in the context of limited resources and security threats.

Based on the study of international experience and analysis of judicial practice, particularly the decisions of the European Court of Human Rights, the paper proposes conceptual approaches to improving criminal procedural legislation and its application. A critical analysis is provided of the effectiveness of extraordinary procedural mechanisms introduced into Ukrainian legislation since the start of the full-scale invasion, as well as their compliance with Ukraine's constitutional guarantees and international obligations. The study also contains recommendations for the implementation of innovative technological solutions to ensure the continuity of judicial proceedings and the protection of participants in criminal cases. It outlines proposals for the development of special procedures for investigating and adjudicating war crimes and crimes against humanity, as well as transitional justice mechanisms.

A systematic approach to documenting war crimes with the involvement of international experts is proposed to ensure the admissibility of evidence in both national and international judicial bodies. The results of the research have theoretical significance for the development of the doctrine of criminal procedural law in the context of armed conflicts and practical importance for improving legal regulation and law enforcement practice.

Key words: fair trial, armed conflict, criminal procedure, human rights, access to justice, international humanitarian law, war crimes, transitional justice, judicial guarantees, evidence.

Постановка проблеми. Збройні конфлікти створюють безпрецедентні виклики для функціонування правової системи держави, особливо її судової гілки влади. В умовах, коли порушується звичний порядок суспільного життя, питання забезпечення справедливого судового розгляду кримінальних проваджень набуває критичного значення. Збройний конфлікт не тільки підриває інституційну спроможність судової системи, але й породжує нові категорії кримінальних правопорушень, включаючи воєнні злочини та злочини проти людяності, які вимагають особливих підходів до розслідування та розгляду.

Особливо гострими є питання доступу до правосуддя на територіях, що безпосередньо зазнали впливу бойових дій або тимчасово опинилися поза контролем держави. У таких умовах традиційні механізми кримінального судочинства стикаються з практичними перешкодами: від руйнування судової інфраструктури до неможливості забезпечити безпеку учасників процесу. Водночас, саме в періоди збройних конфліктів зростає ризик серйозних порушень прав людини, що потребують ефективного судового захисту.

Проблема ускладнюється також необхідністю одночасного застосування норм національного кримінального процесуального законодавства та міжнародного гуманітарного права, що створює складні колізії правозастосування. Крім того, в умовах конфлікту зростають ризики політизації судових процесів, що може підривати довіру до судової системи та легітимність судових рішень.

Таким чином, актуальність дослідження гарантій справедливого суду в умовах збройного конфлікту зумовлена необхідністю розробки теоретичних підходів та практичних механізмів, які б забезпечували дотримання фундаментальних принципів правосуддя навіть у найскладніших суспільно-політичних умовах.

Метою даного дослідження є комплексний аналіз теоретичних і практичних аспектів забезпечення гарантій справедливого суду в кримінальному провадженні в умовах збройного конфлікту та розробка на цій основі пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства і практики його застосування.

Стан опрацювання проблематики. Проблематика забезпечення гарантій справедливого суду в умовах збройного конфлікту привертає значну увагу науковців та практиків у галузі кримінального процесуального права, міжнародного гуманітарного права та прав людини. Теоретичну основу дослідження склали праці вітчизняних учених, які досліджували різні аспекти функціонування кримінальної юстиції в умовах збройного конфлікту, зокрема: Д. Зінченко, у своїй праці досліджував особливості забезпечення права на справедливий суд в умовах збройного конфлікту, зокрема проблеми фізичної недоступності судів на окупованих територіях та в зонах бойових дій. Дослідник

аналізував проблеми доступу громадян, які вимушено залишили свої домівки, до участі в судових процесах та необхідність перегляду процесуальних норм для забезпечення дистанційного правосуддя [1], інші науковці присвятили свої дослідження критеріям справедливого суду у справах про воєнні злочини, розглядаючи їх через призму міжнародних правових стандартів та актуальної судової практики України. У їхніх працях аналізуються теоретико-правові засади справедливого судочинства, включаючи різні доктринальні підходи до визначення цього поняття та його значення у підтриманні правопорядку під час збройного конфлікту. Дослідники приділяють особливу увагу аналізу міжнародно-правових принципів судового розгляду воєнних злочинів, які закріплені в Женевських конвенціях, Римському статуті Міжнародного кримінального суду, а також відображені в практиці міжнародних кримінальних трибуналів та рішеннях Європейського суду з прав людини [2], також ґрунтовне дослідження зробив П. Гуйван, який у своїй монографії здійснив комплексне дослідження правової природи права на справедливий суд як основоположного права людини. Автор проаналізував сутнісні та темпоральні засади цього права, визначивши їхній вплив на забезпечення чесного, гуманного та справедливого правосуддя. Дослідник детально вивчив юридичні механізми, запроваджені в досліджуваній сфері Європейською Конвенцією з прав людини і основоположних свобод, а також прецедентний інструментарій, що використовується Європейським судом з прав людини при практичному застосуванні конвенційних принципів [3] та багато інших.

Окремі аспекти забезпечення судових гарантій в умовах збройного конфлікту висвітлені в дослідженнях Міжнародного комітету Червоного Хреста, Управління Верховного комісара ООН з прав людини, Міжнародної комісії юристів та інших міжнародних організацій.

Водночас, слід зазначити, що наявні дослідження не охоплюють усього комплексу проблем, пов'язаних із забезпеченням гарантій справедливого суду в умовах сучасних збройних конфліктів, особливо з урахуванням їх гібридного характеру та використання нових інформаційних технологій. Крім того, бракує системних досліджень щодо адаптації національного кримінального процесуального законодавства до умов триваючого збройного конфлікту та розробки механізмів транзитивного правосуддя.

Виклад основного матеріалу. Право на справедливий суд є основоположним правом людини, закріпленим у численних міжнародно-правових актах, зокрема в статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [4] та статті 6 Європейської конвенції з прав людини [5]. В умовах збройного конфлікту це право набуває особливого значення, оскільки саме судова система покликана забезпечувати захист інших прав, які найчастіше порушуються під час конфлікту. Міжнародне гуманітарне право, зокрема Женевські конвенції 1949 року та Додаткові протоколи до них, містить спеціальні положення щодо судових гарантій під час збройних конфліктів. Так, стаття 3, спільна для всіх Женевських конвенцій, забороняє «засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні». Додатковий протокол II розширює ці гарантії, включаючи право обвинуваченого бути поінформованим про характер та причину обвинувачення, право на захист та інші процесуальні права [6].

Важливим джерелом стандартів справедливого суду в умовах збройного конфлікту є також практика міжнародних судових установ, зокрема Міжнародного кримінального суду, міжнародних кримінальних трибуналів щодо колишньої Югославії та Руанди, а також Європейського суду з прав людини. У своїх рішеннях ці інституції розробили детальні критерії оцінки дотримання права на справедливий суд у надзвичайних ситуаціях, включаючи збройні конфлікти.

Зокрема, у справі «Аль-Скеїні та інші проти Сполученого Королівства» ЄСПЛ підкреслив, що держави зобов'язані забезпечувати ефективне розслідування випадків позбавлення життя навіть у складних безпекових умовах [7].

Збройний конфлікт створює особливі умови для реалізації базових принципів кримінального процесу. Принцип верховенства права в таких умовах зазнає серйозних випробувань через можливе запровадження надзвичайного стану, обмеження певних прав і свобод громадян, а також фактичну неможливість здійснювати ефективний контроль на окремих територіях.

Принцип законності трансформується з урахуванням необхідності застосування не лише національного законодавства, але й норм міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права. Це створює складні ситуації правової кваліфікації діянь та визначення процедури їх розслідування і судового розгляду.

В свою чергу принцип рівності перед законом і судом особливо актуалізується в контексті потенційної дискримінації осіб за ознакою їхньої участі у конфлікті або приналежності до певної сторони конфлікту. Забезпечення неупередженого ставлення до всіх учасників кримінального провадження, незалежно від їхніх політичних поглядів чи ролі у конфлікті, є критичним для легітимності судового процесу.

Принцип презумпції невинуватості також зазнає серйозних випробувань в умовах збройного конфлікту, особливо коли йдеться про злочини, які викликають сильний суспільний резонанс. Публічне засудження підозрюваних у засобах масової інформації, політичні заяви високопосадовців можуть створювати упереджене ставлення до осіб ще до судового розгляду їхніх справ.

Практична реалізація принципу забезпечення права на захист стикається з суттєвими викликами в умовах конфлікту: захисники мають обмежений доступ до підзахисних на непідконтрольних територіях та в зонах бойових дій, стикаються з неможливістю збирати докази у цих регіонах та наражаються на ризики для власної безпеки. Водночас, як наголошує Верховний суд, цей принцип покладає на посадових осіб, які здійснюють кримінальне провадження, обов'язок забезпечити підозрюваним, обвинуваченим, засудженим та виправданим комплекс процесуальних прав, які надають їм можливість ефективно захищатися законними способами від висунутих підозр чи обвинувачень [8].

Доступ до правосуддя на територіях, що зазнали впливу збройного конфлікту, ускладнюється низкою факторів: фізичним руйнуванням судової інфраструктури, евакуацією суддів та працівників апарату судів, неможливістю забезпечити безпеку учасників процесу, складністю доставки підозрюваних та обвинувачених до суду, проблемами із викликом та забезпеченням явки свідків та потерпілих. Особливо гострою є проблема доступу до правосуддя на тимчасово окупованих територіях, де легітимні судові органи держави не функціонують, а створені окупаційною владою квазісудові інституції не відповідають міжнародним стандартам незалежності та неупередженості. В таких умовах виникає необхідність розробки спеціальних механізмів, які б забезпечували можливість звернення до суду для осіб, які перебувають на таких територіях.

Важливим аспектом забезпечення доступу до правосуддя є також питання судових витрат та правової допомоги. Конфлікт часто призводить до зубожіння населення та обмеження їхньої можливості оплачувати послуги адвокатів та інші судові витрати. Це вимагає розширення системи безоплатної правової допомоги та спрощення процедур звернення до суду.

Доказування у кримінальних провадженнях, пов'язаних зі збройним конфліктом, має свою специфіку. По-перше, це стосується збирання доказів на територіях, де відбуваються або відбувалися бойові дії. Часто слідчі не мають можливості своєчасно провести огляд місця події, вилучити речові докази, зафіксувати сліди злочину, що призводить до їх втрати або пошкодження.

По-друге, існують об'єктивні складнощі у встановленні та допиті свідків та потерпілих, які могли загинути, бути переміщеними або перебувати на непідконтрольній території. Це вимагає розробки спеціальних методик дистанційного допиту, використання відеозв'язку, а також залучення міжнародних організацій для сприяння у проведенні слідчих дій.

По-третє, особливого значення набувають цифрові докази, зокрема матеріали з відкритих джерел (OSINT), супутникові знімки, відео- та аудіозаписи, зроблені свідками подій або журналістами. Однак використання таких доказів вимагає розробки надійних методик їх верифікації та оцінки достовірності.

Важливим аспектом є також питання допустимості доказів, отриманих в особливих умовах. Зокрема, це стосується інформації, отриманої від розвідувальних органів, доказів, зібраних неурядовими організаціями або міжнародними місіями, а також матеріалів, переданих від органів влади інших держав.

В умовах збройного конфлікту особливої актуальності набуває питання безпеки учасників кримінального провадження - свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених, захисників, слідчих, прокурорів та суддів. Ризики для їхнього життя та здоров'я можуть бути пов'язані як безпосередньо з бойовими діями, так і з цілеспрямованими діями з метою перешкоджання відправленню правосуддя.

Ефективними механізмами забезпечення безпеки є заходи процесуального характеру, такі як закритий судовий розгляд, використання технічних засобів для трансляції показань свідків з інших приміщень із зміною голосу та зовнішності, допит під псевдонімом, а також фізичні заходи захисту, включаючи особисту охорону, надання охоронюваного житла, зміну місця проживання, роботи або навчання.

Важливим елементом системи забезпечення безпеки є також спеціальні програми захисту свідків, які передбачають комплекс заходів із забезпечення безпеки осіб, які володіють важливою інформацією про серйозні злочини, пов'язані з конфліктом. Такі програми мають включати не лише фізичний захист, але й психологічну підтримку та соціальну реабілітацію.

Воєнні злочини та злочини проти людяності вимагають особливих підходів до їх розслідування та судового розгляду. Це пов'язано як зі складністю самих злочинів, так і з необхідністю забезпечення максимальної об'єктивності та неупередженості при їх розгляді. Міжнародний досвід свідчить про доцільність створення спеціалізованих підрозділів у правоохоронних органах та судових

інституціях для розслідування та розгляду таких справ. Такі підрозділи повинні комплектуватися фахівцями, які мають спеціальну підготовку в галузі міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права, а також досвід роботи з жертвами збройних конфліктів.

Важливим аспектом є також налагодження ефективної міжнародної співпраці у розслідуванні та переслідуванні воєнних злочинів, зокрема через механізми взаємної правової допомоги, спільні слідчі групи, співпрацю з Міжнародним кримінальним судом та іншими міжнародними інституціями.

Особливої уваги заслуговує також питання забезпечення прав потерпілих у таких справах, включаючи їхнє право на правду, справедливість, відшкодування шкоди та гарантії неповторення. Це вимагає розробки спеціальних механізмів участі потерпілих у кримінальному провадженні, їхнього представництва та захисту їхніх інтересів.

Сучасні технології відкривають нові можливості для забезпечення функціонування судової системи в умовах збройного конфлікту. Зокрема, це стосується використання систем відеоконференцзв'язку для проведення дистанційних судових засідань, електронного документообігу для подання процесуальних документів, цифрових платформ для комунікації між учасниками процесу. Особливо перспективними є технології, які забезпечують захист інформації та даних учасників процесу, такі як шифрування, блокчейн-технології для забезпечення незмінності процесуальних документів, системи біометричної ідентифікації для верифікації особи учасників дистанційних слухань. Водночас використання таких технологій вимагає розробки відповідної нормативно-правової бази, яка б визначала порядок їх застосування, юридичну силу електронних документів та інших цифрових матеріалів, а також відповідальність за порушення в цій сфері.

Висновки. Таким чином, гарантії справедливого суду в умовах збройного конфлікту потребують комплексного підходу на рівні законодавства, інституцій та практики. Кримінальне процесуальне право України слід адаптувати до викликів воєнного часу, зокрема через запровадження норм щодо юрисдикції судів, проваджень у зонах конфлікту та спеціальних процедур щодо воєнних злочинів.

Важливо забезпечити доступ до правосуддя для осіб на тимчасово окупованих територіях, у тому числі через дистанційні засоби участі у судовому процесі. Необхідним є посилення спроможності судів, правоохоронців та адвокатури працювати в умовах війни – шляхом спеціального навчання, технічного забезпечення та розробки чітких алгоритмів дій у кризових ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зінченко Д. Право на справедливий суд в умовах війни: реалії та перспективи. *Всеукраїнська науково-практична конференція з нагоди відзначення Міжнародного дня прав людини*: 36. матеріалів, м. Київ, 5 груд. 2024 р. С. 66–68. URL: <https://sci.idubgd.edu.ua/j>.
2. Леськів, С.Р., Довгополов, В.М., Чапран, А.Р., Жураковський, В.Р., Гула, М.І., & Ганич А.І. (2024). Критерії справедливого суду у справах про воєнні злочини. *Академічні візії*, (36). URL: <https://academy->
3. Гуйван П.Д. Право на справедливий суд: сутність та темпоральні виміри за міжнародними стандартами : монографія / П.Д. Гуйван. – Харків: Право, 2019. – 584 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua>.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Пакт Орг. Об'єдн. Націй від 16.12.1966: станом на 19 жовт. 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950: станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
6. Конвенція про захист цивільного населення під час війни (укр/рос): Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 12.08.1949: станом на 23 лют. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
7. Справа «Аль-Скейні та інші проти Сполученого Королівства» [Al-Skeini and others v. the United Kingdom] (заява № 55721/07). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Al_Sikejnu_v_GB.pdf.
8. Постанова Верховного суду від 23 серпня 2018 року у справі № 130/192/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76207279>.